

Національний університет
водного господарства
та природокористування

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА
ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Навчально-науковий інститут права
Кафедра відновного правосуддя та приватної детективної
діяльності

07-04-22

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

Лагоднюк О.А.

“ _____ ” _____ 2018 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЖУРНАЛІСТСЬКИХ

РОЗСЛІДУВАНЬ

METHOD OF JOURNALISM RESEARCH

(шифр і назва навчальної дисципліни)

(name of the discipline)

081 «Право»

спеціальність

081 «Law»

specialt

(шифр і назва спеціальності)

(code and name of the specialty)

Рівне - 2018

Національний університет

Робоча програма навчальної дисципліни «Методика проведення журналістських розслідувань» для студентів денної та заочної форми, за спеціальністю 081 «Право», в галузі знань 08 «Право». Рівне: НУВГП, 2018 року, 16с.

Розробник: асистент кафедри відновного правосуддя та приватної детективної діяльності Юхимець О.І., асистент кафедри відновного правосуддя та приватної детективної діяльності Курсик О.В.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри відновного правосуддя та приватної детективної діяльності
Протокол № 1 від «07» вересня 2018 року

В.о.завідувача кафедри відновного правосуддя та приватної детективної діяльності _____ доц. Гришко В.І.
« ___ » _____ 2018 року

Схвалено методичною комісією спеціальності 081 «Право».
Протокол № 2 від «19» жовтня 2018 року

Голова _____ проф. Цимбалюк В.І.
« ___ » _____ 2018 року

©Юхимець О.І., 2018 рік
©Курсик О.В., 2018 рік

©НУВГП, 2018 рік

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Методика проведення журналістських розслідувань» циклу загальної підготовки складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра спеціальності «Право».

«Методика проведення журналістських розслідувань» передбачає формування у студентів вміння виявляти потаємні пружини гострих суспільних (економічних, політичних, соціальних, моральних, екологічних) проблем, справжні причини існування яких старанно приховуються від широкої громадськості владними, політичним та іншими впливовими колами; розкривати корупцію, порушення закону і зловживання владою та інформацію, раніше з різних причин невідому суспільству або яку навмисно приховують.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна «Методика проведення журналістських розслідувань» є нормативною дисципліною для підготовки студентів за спеціальністю «Право». Вивчення курсу передбачає наявність систематичних та ґрунтовних знань із суміжних курсів – «Зв'язки з громадськістю», «Логіка для юристів», «Правові основи діяльності приватних детективів», «Міжнародна практика роботи приватних детективів», «Психологія», «Українська мова (за професійним спрямуванням)».

Вимоги до знань та умінь визначаються галузевими стандартами вищої освіти України.

Анотація

Дисципліна «Методика проведення журналістських розслідувань» покликана ознайомити студентів з концепцією, системою основних понять, з принципами і видами журналістських розслідувань, виробити навички пошуку, визначення методики осмислення інформації, аналізу й оцінки явищ із різних сфер життя суспільства у процесі розслідування. Вона розглядає фактори, що визначили бурхливий розвиток журналістських розслідувань у сучасному світі, їхню роль у становленні громадянського суспільства в Україні. На практичному матеріалі досліджено мету, засоби, принципи, умови і форми існування цього виду журналістської діяльності, перспективи розвитку й особливості адаптації закордонного досвіду в українських умовах.

Ключові слова: журналістське розслідування, методика проведення, правові засади, інформація, гострі проблеми, суспільне життя.

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Abstract

Discipline "The method of conducting journalistic investigations" is intended to familiarize students with the concept, system of basic concepts, principles and types of journalistic investigations, to develop skills of searching, definition of the method of comprehension of information, analysis and evaluation of phenomena from various spheres of society life in the process of investigation. She considers the factors that determined the rapid development of journalistic investigations in the modern world, their role in the development of civil society in Ukraine. On the practical material the purpose, means, principles, conditions and forms of existence of this type of journalistic activity, prospects of development and peculiarities of adaptation of foreign experience in Ukrainian conditions are researched.

Key words: journalistic investigation, methods of conducting, legal principles, information, acute problems, public life.

Національний університет
водного господарства
та природокористування

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 08 «Право»	Вільного вибору	
	Спеціальність 081 «Право»		
Модулів – 1	Другий (магістерський) рівень вищої освіти	Рік підготовки: 1 курс	Рік підготовки: 1 курс
Змістових модулів – 2		Семестр: 2-ий	Семестр: 2-ий
Індивідуальне науково-дослідне завдання –		Лекції –16 год.	Лекції –2 год.
Загальна кількість годин – 90		Практичні- 16 год.	Практичні- 6 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 5		Лабораторні - -год.	
	Самостійна робота – 58 год.	Самостійна робота – 82 год.	
	Індивідуальні - - год.		
	Вид контролю - іспит		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання - 36% до 64%;

заочної форми навчання – 9 % до 91%

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. **Мета курсу** – формування теоретичних знань та практичних навичок поетапного проведення журналістського дослідження під час проведення підготовки правових та журналістських матеріалів, радіо- та телепередач.

2.2. Завдання курсу:

- ознайомити студентів з теоретичними та практичними рекомендаціями журналістам-розслідувачам щодо їхньої роботи, правовими засадами роботи журналістів-розслідувачів;
- навчити практично планувати журналістське розслідування, працювати з джерелами інформації і методам її збору;
- представити можливості, які перед журналістами розслідувачами відкривають нові медіа.

2.3. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- різницю між журналістським розслідуванням і дослідженням, між журналістським розслідуванням і розслідувальною журналістикою;
- основні історичні етапи і ключові досягнення розслідувальної журналістики;
- предмет розслідування в журналістиці, його види й особливості;
- основні методи пізнання дійсності, якими користується журналіст у процесі проведення розслідувань;
- особливості організації й основні етапи проведення журналістських розслідувань;
- усі типи розслідувань, які практикують у сучасних ЗМІ;
- принципи створення тексту журналістського розслідування;
- ключові джерела інформації, якими можна скористатися у процесі розслідування;
- найважливіші правові, адміністративні, професійні перепони, що виникають перед журналістом, який проводить розслідування;
- морально-етичні обмеження під час проведення журналістського розслідування;
- усі засоби забезпечення журналіста-розслідувача під час виконання службових обов'язків.

вміти:

- вільно оперувати термінологією, історичними фактами і прикладами, що стосуються журналістського розслідування;

обирати продуктивні напрямки для здійснення пошукової діяльності й конкретні теми для розслідувань;

- ефективно застосовувати найважливіші методи пізнання дійсності для збору й аналізу інформації;

- організувати і провести пошук та збір інформації, опрацювати здобуті дані, розробити гіпотезу і довести її істинність чи хибність;

- написати якісний, доступний і переконливий текст розслідування;

- оминати очевидні перешкоди на шляху проведення розслідування, вчасно виявляти й мінімізувати вплив прихованих перепон;

- дотримуватись усіх морально-етичних приписів журналістики під час збору та опрацювання інформації та у процесі написання матеріалу;

- забезпечити особисту, інформаційну, майнову та юридичну безпеку журналістського розслідування.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ Модуль I.

Змістовний модуль 1. Журналістське розслідування як жанр і як вид творчої діяльності.

Тема 1. Журналістське розслідування як жанр і як вид творчої діяльності.

1. Загальні тенденції розвитку сучасного видавничого бізнесу в Україні та світі;

2. Новітні тенденції в журналістиці України;

3. Формування редакційної політики видання;

4. Місце і роль журналістського розслідування в сучасній журналістиці;

5. З чого складається гарний журналіст;

6. Журналістське розслідування як вид контроверсійної журналістики.

7. На які запитання відповідає журналістське розслідування. Користь для суспільства від цього виду діяльності;

8. Розслідування по-українськи. Розслідування по-західному. Журналіст: інвестигейтор, розслідувач, слідчий;

9. Види журналістського розслідування;

10. Межі жанру. Межі діяльності.

Тема 2. Початок роботи над журналістським розслідуванням.

1. Підходи до теми;
2. Класифікація джерел інформації (загальна характеристика);
3. Фактор часу для процесу збирання інформації;
4. Фактор бюджету;
5. Планування роботи, виходячи з розподілу інформаторів за «колами»;
6. Елементи інших жанрів у майбутньому творі;
7. Світові журналістські спільноти (оглядово).

Тема 3. Технологія розслідування: від місця події до епіцентру явища.

1. Робота з документацією. Контакти з джерелами інформації першого кола. Опрацювання порядку зустрічей. Місце події. Архівація документів;
2. Правила ведення блокноту. Диктофон, інша техніка для фіксації інформації;
3. Від дозволеного до неприпустимого. Етика під час збирання інформації.
4. Різниця між журналістами та тими, хто керується в своїй діяльності Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність»;
5. Перевірка інформації. Перевірка джерел інформації.

Тема 4. Організація робочого процесу.

1. Погляд на предмет дослідження. Стереоскопічний ефект в журналістиці (коли предмет видно більш ніж з одного боку);
2. Елементи інформації, яка являє собою інтерес для дослідника (журналіста-інвестигейтора);
3. Фактор часу для процесу обробки інформації; як не перетворитися в «колекціонера» фактів;
4. Основні принципи інформаційної роботи журналіста-інвестигейтора;
5. Відмінність журналістського розслідування від наукової праці;
6. Графік падіння цінності інформації в залежності від часу;
7. Підходи істориків до написання журналістського (дослідницького) матеріалу.
8. Поняття наукової організації праці журналіста-інвестигейтора.

Змістовний модуль 2. Аналітична діяльність журналіста.

Тема 5. Аналітична діяльність журналіста інвестигейтора.

1. Твердження про те, що «факти нічого не варті»;
2. Процес розкриття значення фактів (добір фактів, оцінка фактів, їхнє

тлумачення, висунення гіпотези, пояснення, висновки);

3. Фактор серендіпіді; мистецтво приходи до важливих висновків на підставі недостатніх даних;

4. Інформаційна робота на перспективу (відповідь на запитання: «Що робиться?», «Що можуть зробити?», «Які мають наміри?»);

5. Вивчення можливостей об'єкта дослідження; різниця між можливостями та намірами;

6. Віднайдення та вивчення уразливих місць об'єкта дослідження, а також його потенційних можливостей;

7. Застосування наукових методів; основні етапи аналітичної діяльності.

Тема 6. Від аналітики до композиції.

1. Шість типів журналістів-дослідників;

2. Використання методів суспільних наук в інформаційній роботі. Аналогія як метод (від відомого до невідомого). Аналогія та відсотковий метод. Використання окремих випадків як метод інформаційної роботи;

3. Перевірка фактів, що стали основою матеріалу. Вірогідність та достовірність;

4. Невірогідність. Кореляція та співпадіння. Буквенно-цифрова система, що виражає достовірність фактів;

5. Передбачення та п'ять основних факторів, що обумовлюють його успішність; три загальних принципи передбачення, що застосовуються для будь-якого випадку;

6. Вибір композиції майбутнього матеріалу. Початок. Заголовки. Стиль. Образні засоби.

Тема 7. Особливості журналістського розслідування на тему «замовне вбивство».

1. Рівні співпраці журналіста з представниками правоохоронних органів;

2. Вивчення особи потерпілого (жертви); основні засади віктимологічного аналізу;

3. Вивчення особи ймовірного злочинця. Домисел. Вимисел. Передбачення;

4. Безпека журналіста (основні правила) під час роботи над журналістським розслідуванням на тему замовного вбивства;

5. Етичні засади діяльності журналіста.

Тема 8. Особливості журналістського розслідування на тему дотримання прав людини в Україні.

1. Стан дотримання та захисту прав людини в Україні та за кордоном;

2. Державні та недержавні органи, що опікуються правами людини в Україні як джерела інформації;
3. Особливості співпраці журналістів з правоохоронними органами;
4. Правоохоронні органи як порушники прав людини;
5. Конroversійність думок; інтерв'ю з порушниками, потерпілими, свідками;
6. Дотримання етичних норм під час підготовки журналістського розслідування на тему дотримання та захисту прав людини.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усьо го	у тому числі					усьо го	у тому числі					
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.	
Модуль 1													
Змістовний модуль 1. Журналістське розслідування як жанр і як вид творчої діяльності.													
Тема 1. Журналістське розслідування як жанр і як вид творчої діяльності	11	2	2			7	11	1					10
Тема 2. Початок роботи над журналістським розслідуванням	11	2	2			7	12	1	1				10
Тема 3. Технологія розслідування: від місця події до епіцентру явища.	11	2	2			7	11		1				10
Тема 4. Організація робочого процесу.	11	2	2			7	12		2				10
Змістовий модуль 2. Аналітична діяльність журналіста.													
Тема 5. Аналітична діяльність журналіста інвестигейтора.	11	2	2			7	12		2				10
Тема 6. Від аналітики до композиції.	11	2	2			7	10						10

Тема Особливості журналістського розслідування на тему «замовне вбивство».	7.	12	2	2			8	11					11
Тема Особливості журналістського розслідування на тему дотримання прав людини в Україні.	8.	12	2	2			8	11					11
Всього годин		90	16	16			58	90	2	6			82

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№	Назва теми	К-сть годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Журналістське розслідування як жанр і як вид творчої діяльності	2	
2.	Тема 2. Початок роботи над журналістським розслідуванням	2	1
3.	Тема 3. Технологія розслідування: від місця події до епіцентру явища.	2	1
4.	Тема 4. Організація робочого процесу.	2	2
5.	Тема 5. Аналітична діяльність журналіста інвестигейтора.	2	2
6.	Тема 6. Від аналітики до композиції.	2	
7.	Тема 7. Особливості журналістського розслідування на тему «замовне вбивство».	2	
8.	Тема 8. Особливості журналістського розслідування на тему дотримання прав людини в Україні.	2	
	Всього	16	6

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

№	Назва теми	К-сть годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Журналістське розслідування як жанр і як вид творчої діяльності	7	10
2.	Тема 2. Початок роботи над журналістським розслідуванням	7	10
3.	Тема 3. Технологія розслідування: від місця події до епіцентру явища.	7	10
4.	Тема 4. Організація робочого процесу.	7	10
5.	Тема 5. Аналітична діяльність журналіста інвестигейтора.	7	10
6.	Тема 6. Від аналітики до композиції.	7	10
7.	Тема 7. Особливості журналістського розслідування на тему «замовне вбивство».	8	11
8.	Тема 8. Особливості журналістського розслідування на тему дотримання прав людини в Україні.	8	11
	Всього	58	82

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Науковими та методичними основами викладання дисципліни «Методика проведення журналістських розслідувань» є системний підхід. Методологія вивчення дисципліни і оцінювання знань слухачів заснована на індивідуально-диференційованому навчанні.

Контроль за рівнем засвоєнням знань здійснюється шляхом застосування різних форм опитування, написання контрольних робіт на семінарських заняттях, проведення модульного контролю, складання іспит.

При виставленні оцінок (балів) враховуються, насамперед, знання, розуміння й уміння аналізувати конкретні ідеї.

Під час вивчення дисципліни буде проводитись:

Основними методами навчання є:

1. лекції;
2. практичні завдання;
3. наукова робота;
4. самостійна робота;
5. тренінги;
6. ситуаційні завдання.

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Оцінювання результатів поточного контролю проводиться у розрахунку від 0 до 60 балів. Основними методами оцінювання є:

1. аналіз усних відповідей;
2. виконання практичних завдань.

Оцінювання виконання завдань здійснюється за такими критеріями (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленими до цілого числа):

0% - завдання не виконано;

40% - завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% - завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки несистемного характеру ;

100% - завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Поточне тестування та самостійна робота								Екзамен	Всього
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль №2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
7	7	7	7	8	8	8	8	40	100
60									

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національної шкалою для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики
	90-100
82-89	добре
74-81	
64-73	задовільно
60-63	
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним

9. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

07-04-22 Методичні вказівки до виконання практичних завдань та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Методика проведення журналістських розслідувань» для студентів денної та заочної форми, за спеціальністю 081 «Право», в галузі знань 08 «Право». // Юхимець О.І., Курсик О.В. - Рівне: НУВГП, 2018 року, 18с.

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Прилюк Д. Теорія і практика журналістської творчості / Д. Прилюк. — К.: Вища школа, 1973. — 271 с.
2. Берндорф Г.Р. Шпіонаж. С немецкого. – М.: Советский писатель, Олимп, 1991. – 128 с.
3. Вайшенберг З. Новинна журналістика: Навчальний посібник \ За заг.ред. В.Ф.Іванова. – К.: Академія Української преси, 2004. – 262 с.
4. Воеводин А.И. Стратегемы – стратегии войны, манипуляции, обмана.Издание второе дополненное. – М.: Белые альвы, 2003. – 256 с.,илл.
5. Гід журналіста. Збірка навчальних матеріалів, складена за французькою методикою вдосконалення працівників ЗМІ. – К.: ІМІ, 1999.
6. Глушко О.К. Журналістське розслідування: історія, теорія, практика.Навчальний посібник \ 2-ге видання, перероблене і доповнене. – К.:Арістей, 2006. – 144 с.
7. Еверет Девід. Навчальний посібник репортера. – К.: IREX ПроМедіа, 1999.
8. Етичні засади роботи журналіста: західний досвід. – К.: ІМІ, МО захисту свободи слова «Репортери без кордонів», 2002. – 80 с.
9. Журналістське розслідування. Матеріали семінару, проведеного 30.10-1.11. 2000 року в Києві Інститутом масової інформації та Паризьким центром підготовки та вдосконалення журналістів. Защита объектов. Поздняков Е. Н., М., 1997.
11. Здоровега В. Теорія і методика журналістської творчості. – Львів.: Паіс, 2004.
12. Как защитить вашего ребенка от преступников. Дж. Симонсон, Г. Маккол., Санкт-Петербург, 1995.
13. Константинов А. Журналистские расследования. История метода и современная практика. – СПб.: Издательский дом «Нева», 2003.

14. Маларек В. Викривання фактів. Суть та практика журналістського розслідування. – К., 1999.

15. Мурікан Ж. Журналістське розслідування. – К.: ІМІ, 2003.

16. Оружие шпионажа. 1993-1994. Серия “Безопасность”. М.: Империял, 1994.

17. Практичні поради журналістам, які відстоюють принципи свободи слова.– К.: ІМІ, 1998.

18. Приступенко Т. Теорія журналістики: етичні та правові засади діяльності засобів масової інформації. – К.: Інститут журналістики, 2004.

19. Психология преступника и расследования преступлений. Антонян Ю.М., Еникеев М.И., Эминов В.Е., М., 1996.

20. Секреты коммерческой безопасности. Агентство коммерческой безопасности. М.: ИНФОАРТ, 1993.

21. Справочник для журналистов стран Центральной и Восточной Европы. Малькольм Ф. Мэллет, М., 1993.

22. Средства персональной и коммерческой безопасности (специальная техника). М.: Knowledge Express Inc., 1991.

23. Технические средства, применяемые сотрудниками личной охраны (учебное пособие). Каретников М.К., Лобашев А.К., М., 1997.

24. Техніка інтерв'ю. – К.: Міжнародний фонд «Відродження», 2000. – 120 с.

25. Шалий О. Технологія журналістського розслідування // Законодавчий бюлетень для засобів масової інформації. – 1998. - №4.

11. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

26. Берлин Майкл. Краткое руководство по проведению журналистского расследования, 2000. Издательство: National Press Institute [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://molvar.narod.ru/lib.htm>

27. Електронна бібліотека Інституту журналістики [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://journalib.univ.kiev.ua>

28. Сльцов О. Дослідницька журналістика на телебаченні: пошуки зупинено на півдорозі [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.telekritika.ua/teleprogram/2008-04-11/37803?theme_page=130&.

29. Копчак Б. Журналістські розслідування в Україні // Український журнал. — 2007. — № 12. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ukrzurnal.eu/ukr.archive.html/126>.

30. Від журналістських розслідувань до журналістських досліджень. - <http://www.telekritika.kiev.ua/articles/173/0/6845/>

11.Глушко О. К. “Вищий пілотаж” журналістики. - <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1446>